

Nr 7 1967

Årgång 19

Pris 1:—

vi kvinnor

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Svenska kvinnors vänsterförbund har i kortet följande historia. 1914 bildades föreningen Frisinnade kvinnor under parollen: Mot krigspsykos, för demokrati och för kvinnornas likställighet. År 1921 ändrades namnet till Frisinnade kvinnors riksförbund inför de större uppgifter som följde med kvinnornas nyvunna rösträtt. År 1931 utvidgades förbundet så att ett samarbete blev möjligt mellan alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

Det heter i SKV:s stadgar: — — — Förbundet "har till mål att arbeta för en upplöst och ansvarskännande demokrati, för-

verkligad i folkmedvetande och folkuppfattning, i lagstiftning och samfundsliv.

Förbundet vill verka för fullständig likställighet mellan kvinnor och män och för kvinnornas deltagande i full utsträckning på alla områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet; för erkännande av och respekt för kvinnornas värdighet i familj och samhälle.

Förbundet vill verka för samarbete mellan kvinnor i alla länder och med all kraft delta i strävandena att uppnå och befästa en varaktig fred, allt framtidsarbets grundval. — — —"

Kvinnornas Demokratiska Världsförbund

År 1945 i december bildades i Paris Kvinnornas demokratiska världsförbund (KDV). Dess målsättning är enligt stadgarna att förena kvinnor oberoende av ras, nationalitet, religion och politisk åskådning i gemensamt arbete för att vinna och försvara barnen och säkerställa fred, demokrati och nationellt oberoende. Det bidrar att skapa band av vänskap och solidaritet mellan kvinnor i hela världen.

År 1946 anslöts Svenska kvinnors vänsterförbund (Swedish women's left federation) till KDV.

KDV har 1967 anslutna organisationer i 74 länder med omkring 200 miljoner medlemmar. Dessutom har KDV kontakter med kvinnoföreningar i ytterligare 45 länder.

Status-B

När FN blev till år 1945 skapades ett embryo till en världsregering, men knappast en antydan till ett världsparlament. Måhända var det i känsla av denna brist man beslöt att icke statliga organisationer skulle kunna få konsultativt status vid ekonomiska och sociala rådet i två kategorier — A och B. År 1964 hade 10 organisationer status-A och 131 status-B. Dessa organisationer har rätt att sända representanter till sammanträden. Status-A innebär rätt att tala där. Status-B ger endast rätt att lyssna och insända skriftliga meddelanden.

Kvinnornas Demokratiska Världsförbund hade status-B tills efter Korea-kriget. Vid den tiden dominerades FN som bekant av USA som ansåg att KDV gjort alltför skarpa uttalanden om krigsföringen i Korea och lyckades genomdriva att KDV framtogs status-B.

Nu i sommar har KDV återfått sin ställning hos ECOSOC liksom tidigare hos UNESCO. Det tar lång tid för en mäktig stat att ändra ett orättvist beslut. Vi har inte fått del av motivering till det ändrade beslutet men vi hälsar det med glädje.

Miljön och människan

SKV-Storstockholm ordnar under vintern 1967—68 en kurs som behandlar Miljön och människan.

Ett av de sju planerade sammanträdena äger rum onsdagen den 15 november och avser att behandla bostadsfrågor (bostadens pris, planering, storlek etc.). Föreläsare blir riksdagsman Os-

kar Lindkvist och redaktör Rickard Eurén.

Nästa sammanträde den 5 december behandlar våra servicebehov. Föreläsarna statsrådet Camilla Odhnoff, arkitekt Ingrid Jussil och intendent Birgit Jansson.

Tillfälle till frågor och diskussion.

Deltagare kan anmäla sig till Hertha Fischer, tel. 27 57 56.

vi kvinnor

Nummer 7 1967 — 19:e årg.

Ansvarig utgivare:
VALBORG SVENSSON

Redaktionskommitté:
ANDREA ANDREEN
BIRGIT JANSSON
GUNHILD TEGEN
BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNA, Gimå-
gat. 40, Johanneshov. Tel. 48 59 70

☆

Utkommer 1967 med åtta nummer
Prenumerationspris per år 8 kr.

☆

Postgiro 5 13 23
SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Box 3021, Bromma 3
Tel. 87 79 14

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB, Borås 1967

Ur innehållet	sid.
Om samarbete	3
Käthe Kollwitz ett hundraårsminne ..	4
Luftlort	9
Zigenare 1967	9
Framtidens matlagning	12
Terminstart vid barnteatern	13
USA-soldater mot Vietnamkriget	14
Hiroshimas skörd	15
Här kan det väl aldrig mer bli krig ..	18
Käseriet om den eviga skolan	19

Omslagsbilden: "Klage" 1938.

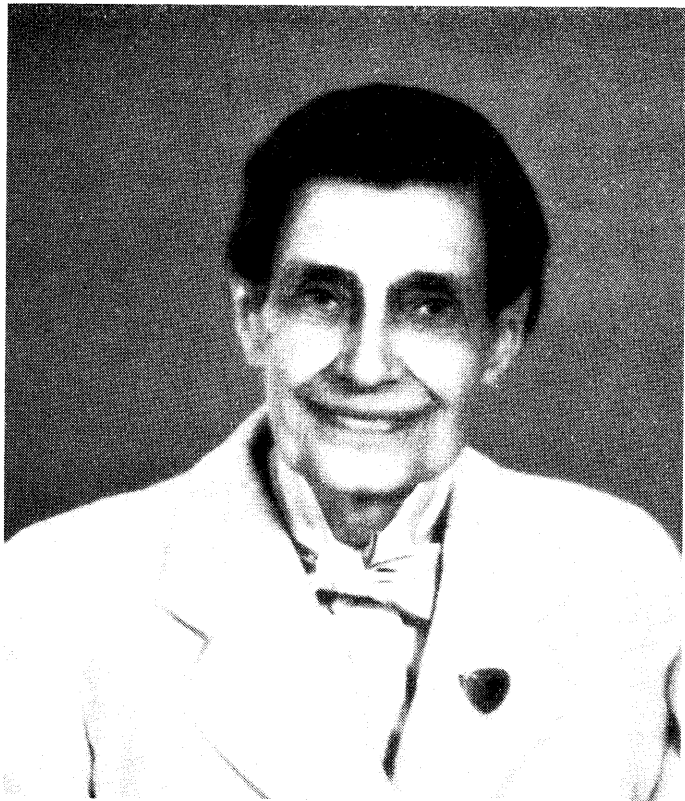
Skulptur av Käthe Kollwitz

TV - Radio - Transistor

alltid ett fynd hos

**International
teve**

Blekingegatan 6, Sthlm. Tel. 40 96 11

Om samarbete

av

Honorine Hermelin Grönbech

År 1947 började SKV ge ut ett medlemsblad med namnet "Vi kvinnor i Demokratiskt Världsförbund". I nr 2 stod den artikel införd ur vilken vi nedan med författarens tillstånd citerar.

En idé sprang fram, i Paris, i fredens år 1945, som hette Kvinnornas Demokratiska Världsförbund. Det var erfarenheterna från krig och ockupation som gav franska kvinnor mod till att tro — jag föreställer mig ungefär så här: Kvinnorna i alla länder måste ha sett detsamma under de år som gått; vad de sett måste ofrånkomligt driva dem till att hålla ihop, driva dem till ett samarbete tvärs över alla gränser för att komma över tröskeln in i ett nytt historiens skede, där något liknande det nu hänt är en omöjlighet.

Det blev inte som man trott och väntat, att alla kvinnor i alla länder lystrade. Såg de inte idén? Eller ägde de inte modet?

Det är tydligt att de som snabbast lystrade var kvinnorna från de länder som lidit bittrast under krig och ockupation: Frankrikes kvinnor, Belgiens, Sovjetunionens, Jugoslaviens, Italiens, Kinas och vidare de undertryckta folkens, exempelvis de stora negerorganisationernas och Indiens kvinnor. Det förefaller emellertid som om lyckligare lottade länder såg med misstro att dessa slutit sig till. Och framför allt, tycks det, ser man med misstro anslutningen från Sovjetunionens kvinnor. Diktatur är alltid diktatur, vare sig den uppträder under det ena eller andra namnet, menar och säger man.

OM KONTRAREVOLUTION

Till detta kan endast svaras: Vi måste dock lära att skilja på revolution och kontrarevolution. Det kan hända att det har sin betydelse, med andra ord sitt ansvar, om vi upprepar gångbara slagord eller om vi söker urskilja vad dessa båda motsatser verkligen innebär. Ansvaret blir störst i sådana tider, då en revolutionsrörelses första heta hänförelse sjunkit tillbaka, medan den oöverskådligt långa och invecklade striden mot kontrarevolutionen går vidare, hotande att pressa revolutionens levande ande till döds — i alla länder.

Revolution betecknar alltid och undantagslöst en resning ur människodjupen mot en skriande brist på balans i tillvaron, en outhärdlig hunger av något slag, en hunger, mitt i rikedom, från en tom mage eller en tom själ eller tomma arbetslösa händer. Revolution blir därför ovillkorligen en resning mot de makter, som förmår att upprätthålla en sådan brist på balans i samhället.

Dessa makter är desamma historien igenom, även med något varierande namn och klädsel, och de är fast förbundna med varandra till en treenighet. De kan benämnas: POLIS-MILITAR, INKVISITION (dvs. förföljelse av upproriskt tänkande, av kättare) och slutligen MAMMON.

Revolutionen kan vara blodig eller oblodig, den kan förefalla att vara av rent andlig art eller mera materiellt bestämd — dess huvudvikt måste dock alltid ligga på dess andliga intensitet och uthållighet, dvs. dess fantasikraft. Ty den har ju från början alls inga materiella resurser att sätta upp mot förtryckarmakten, som i stället har allt på sin sida, ja, den består ju just av dessa väldiga materiella resurser, av militär-makt, polis- och ämbetstvång, penningvälde.

KONTRAREVOLUTIONEN ÄR DESSA MAKTER, aktiviserade och skrämda till hänsynslöshet av revolutionen, svepande med sig allt som fruktar den. På detta kan man känna kontrarevolutionen, att den från början och från grunden bygger på — ja, omedelbart har till hands och till sin disposition militär, kättarförakt och penningmakt, den sistnämnda väl den mäktigaste, den som i det långa loppet leder de andra. Därför borde ingen ha låtit lura sig av att fascism och nazism älskade att kalla sig revolutioner — de bär tydligt och klart kontrarevolutionens kännemärken.

Det tragiska är emellertid att ju längre en revolution måste föra sin strid mot kontrarevolutionen, dess ofrånkomligare pressar sig desamma gamla förtryckarmakterna in i revolutionens egna led. Det borde vi svenskar ha lärt av vår historia, vi som varit med i Europas religionskrig. Vi började som en liten kättersk och revolutionär skara kring Gustav Adolf, vågande sig ut i strid mot de väldige, den tysk-romerske kejsaren i förbund med den katolska kyrkan — och vi slutade som en erövrar- och besittarmakt av första ordningen, med en renlärighets kyrka, benhård i sin fördömmelse av kättare.

Därför borde vi kunna säga till oss själva och varandra av hjärtats grund: STÖD INTE, GÖD INTE KONTRAREVOLUTIONEN. Utan samarbete — samarbete — så långt det förunnas oss och är oss möjligt, med dem som vet vad det kostar att resa sig upp mot dessa förtryckarmakter, vilka långt ifrån att höra det förgångna till, alltjämt tillväxer i makt och styrka...

Käthe Kollwitz

ett hundraårsminne

Käthe Kollwitz' konst var integrerad med hennes liv. Liksom fadern var hon socialist – hon försökte aldrig att skapa sig en förmögenhet i pengar. Hon valde för sin konst grafiken – det mest demokratiska uttrycksmedlet för att nå så många människor som möjligt. Hon trodde ej på begränsning av upplagan för att på så sätt ge högre penningvärde åt varje exemplar.

Käthe Kollwitz föddes i Königsberg, Östpreussen, år 1867 och dog i Berlin år 1945.

Under åren 1894–98 arbetade Käthe Kollwitz med grafik som beskrev vävarupproret i Schlesien år 1840 vilket hade orsakats av de lidliga usla förhållandena vävarna levde under. Genom innehållet och uttrycksfullheten i etsningarna blev detta arbete epokgörande för den klassmedvetna konsten; nästan för första gången behandlades arbetarklassens kamp för en bättre ställning i samhället med verklig sympati av en konstnär.

Vid en utställning i Dresden 1899 fick Käthe Kollwitz guldmedalj för sin serie etsningar om vävarupproret.

Samma år födde hon två söner. Hon var gift med en läkare, dr Karl Kollwitz, som hade en socialmedicinskt inriktad praktik i ett av Berlins arbetarkvarter. Ej heller han strävade efter att tjäna pengar.

Under åren 1902–08 arbetade Käthe Kollwitz med sin andra stora grafikserie, den handlade om bondekriget.

Hennes starkaste arbeten var omkring 30 träsnitt som riktade sig mot kriget. De utfördes under efterkrigsperioden mellan 1922 och 1926. Kriget hade gjort ett fruktansvärt intryck på henne. År 1914 hade hon förlorat en son i kriget.

År 1917 blev hon professor vid Berlins konstakademi, en befattning som hon innehade till dess nazisterna tog makten år 1933. Olika restriktioner tillämpades därefter mot radikala konstnärer. Bland annat förbjöds konsthandlare att sälja hennes arbeten men trots detta fanns det alltid någon som vågade sälja dem "under bordet" och t o m smuggla dem ut ur landet.

Mot slutet av sitt liv ägnade sig Käthe Kollwitz uteslutande åt teckning och skulptur. Under de tre sista åren fick hon bo på slottet Moritzburg som gäst hos Ernst Heinrich, prins av Sachsen.

Under det andra världskriget blev hennes hus träffat av bomber och därigenom gick hennes fullständiga samling av tryck förlorad men en portfölj som hon tagit med till Moritzburg "överlevde". Den innehöll teckningar som hon särskilt uppskattade genom deras förbindelse med hemmet och familjen.

Käthe Kollwitz gjorde en mängd självporträtt, åtminstone ett femtiotal tryck, teckningar och skulpturer. Hon gjorde nästan inga andra porträtt, vilket var naturligt, för en person vars uttrycks sätt var så färgat av egen inre erfarenhet. På sätt och vis kan man säga att hennes samlade arbeten var ett självporträtt.

På Nationalmuseum visades nyligen en utställning av Käthe Kollwitz' arbeten.

Hon var en av de första kvinnliga konstnärerna i vår samtid som blev erkänd och uppskattad i unga år. Hennes uttryckssätt påverkade och inspirerade konstnärer i hög grad, både beträffande det sociala innehållet och det konstnärliga formspråket.

Käthe Kollwitz' formspråk var så allmängiltigt och direkt, så till ytterlighet enkelt att människor kunde förstå och bli gripna. Hennes konst är ett utmärkt exempel på den slags expressionism som koncentrerar sig på det väsentliga. Alla onödiga detaljer är

Ovan:
Proletärbarnet. Träsnitt 1923

På föregående sida:
Käthe Kollwitz. Självporträtt. Träsnitt 1924

Ur grafikserie 1902–08 om bondekriget

eliminerade. Varje form, rörelse, valör, textur hjälper till att bygga en dynamisk och känslomässigt laddad komposition som framhäver innehållet.

I motsats till naturalisterna imiterade eller kopierade hon aldrig naturen. Hon uttryckte livet med varje penseldrag, varje snitt, varje form i hela kompositionen. Hon experimenterade mycket och använde sig av alla möjliga medel. I samma grafiska arbete kombinerade hon olika tekniker och media för att ge mera eftertryck åt den effekt hon ville uppnå, något som på den tiden ansågs mycket radikalt.

I anslutning till utställningen utgavs en katalog från vilken vi vill citera vad Carl Nordenfalk skrev om Käthe Kollwitz' konst:

"Käthe Kollwitz är också för oss i Sverige ett meningsfullt mästarnamn. Så allvarlig till sin syftning och samtidigt så tung och mäktig till sin form är hennes konst att man nästan tycker sig böra ta emot den som ett sakrament. Edvard Munchs ord i dagboken om vad han ville med sitt ämnesval 'Folk skall förstå det helige ved det, og de skall ta hatten av som i en kirke' kunde också Käthe Kollwitz göra till sina."

Adelyne Cross Eriksson

LUFTLORT

av Hans Palmstierna

Hans Palmstierna är docent i kemi och numera laborator vid Stockholms stads sjukvårdsstyrelses bakteriologiska laboratorium och konsult vid statens bakteriologiska laboratorium.

Nedantående artikel är med författarens tillstånd tagen ur en bok med titeln PLUNDRING SVÄLT FÖRGIFTNING som utkommer på Rabén & Sjögrens bokförlag i början av november 1967.

I slutet av augusti 1883 exploderade några av Krakatuaöarna i sundet mellan Java och Sumatra i ett våldsamt vulkaniskt utbrott. Flodvågen dränkte tiotusentals människor och stora mängder vulkaniskt stoff drevs upp i den övre atmosfären. Det gav upphov till de följande årens praktfullt röda solnedgångar. Ännu tre år efter katastrofen kunde man med blotta ögat iaktta det röda skenet från den övre atmosfären.

Vulkanutbrottet var begränsat till ett tillfälle och till en enda plats, medan den nedsmutsning av lufthavet som människan gör sig skyldig till försiggår i alla industriländer, år ut och år in i allt snabbare takt. Man kan alltså vänta sig att människans pollution av atmosfären skall ge upphov till större och långvarigare effekter än Krakatuas utbrott.

Småpartiklar

Varje industri och varje bostad, varje bil och varje sopförbränningsstation spyr ut småpartiklar i atmosfären. En stor del av dem är så lätta och så små att de stannar kvar i lufthavet i mycket långa tider. De minsta kan driva omkring med vindarna i årtal. Storleken varierar från en tiondel till en hundra-

tusendels millimeter. De har de mest skilda egenskaper. Småpartiklar, mindre än en hundraleds millimeter, tränger utan svårighet ner i lungorna och lagrar sig där. De anlagrar på sina ytor vätskor och gaser som kan framkalla cancer och allergier när de tränger ner i lungorna.

Giftiga gaser

Nästan alla luftföroreningar är resultatet av förbränningen av olja, kol och sopor. Svaveldioxid, kväveoxider, ozoner och aldehyder är alla kända gifter som skadar levande varelser. Koloxid, som är en av huvudprodukterna vid dålig förbränning, kopplar sig till blodfärgämnet, så att det inte kan transportera syre till kroppens vävnader. Fyra huvudtyper av cancerframkallande ämnen kan utan svårigheter påvisas i vanlig stadsluft.

Smog

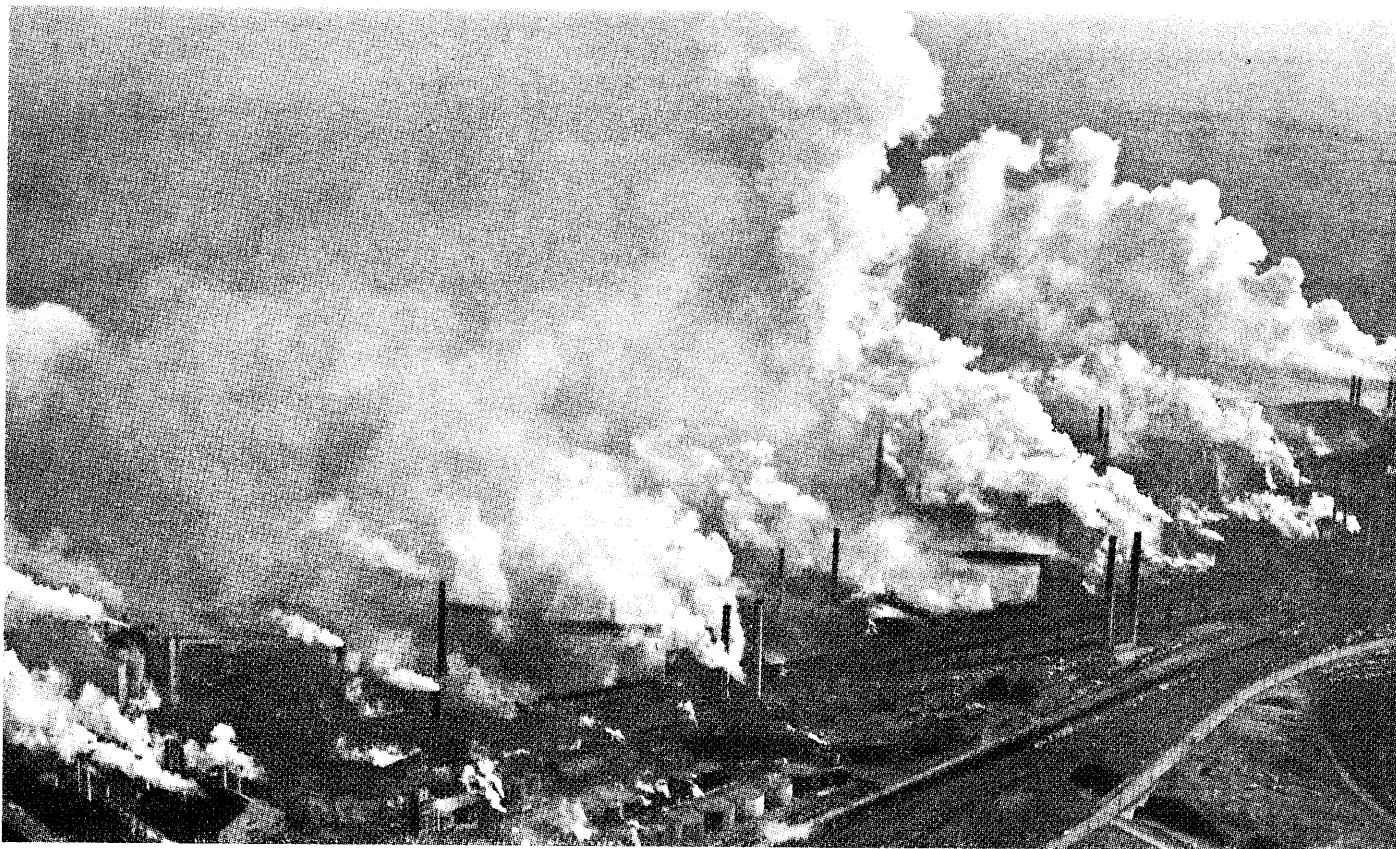
Samtliga dessa ämnen, inklusive ett ytterligare dussin, är kända som orsaker till s. k. fotokemisk smog. Ordet smog är en sammandragning av de engelska

orden smoke (rök) och fog (dimma). Under inflytande av solljuset ("på fotokemisk väg") bildas nya ämnen, som kan vara giftigare än de produkter skorstenarna och avgasrören lämnar ifrån sig. Den fotokemiska smogen upptäcktes först i det soliga Los Angeles, när befolkningen klagade över att ögonen irriterades av luften. Denna smog uppstår i Los Angeles' breddgrader framför allt under varma dagar med svaga vindar då luften står stilla och lägger sig som en varm kupol över staden (ungefär 200 dagar om året). Inne i det välavgränsade halvklotet av luft spyr staden alla sina gaser och befolkningen får sin hälsa försämrad.

Även på våra nordliga breddgrader har fotokemisk smog påvisats. Här förekommer den framför allt under höst och vinter, vid högtryck med svaga vindar.

Växter förstörs

Det är inte bara hälsan som blir lidande, även växter förstörs. I området kring Los Angeles kan man inte längre odla tobak, endiver, havre, vissa gräsarter, och många andra växter. I vårt land stör cellulosaindustrierna växtligheten över vidsträckta områden.

Ett påtagligt bevis för den skadliga luften i storstäderna får man vid obduktion av lik från storstadsbor. Deras lungor skiftar i gråsvarta schatteringar i stället för den friska röda färg som man finner i lungorna från en glesbygdsbo.

Klimatförändringar

Ändå är det inte effekten på hälsan och på växtlivet i städernas omgivning som är det största problemet. Sannolikt kommer de luftföroreningar som framkallar klimatförändringar att ge de värsta effekterna på längre sikt. Det är tre föroreningar som här kommer att behandlas var och en för sig, nämligen småpartiklarna, kolsyran (CO_2) och blypartiklarna.

Den slutliga produkten av varje förbränning är framför allt kolsyra (och vatten). Om cirka ett halvt sekel kommer människan att ha bränt upp större delen av den olja och en stor del av det kol som lagrats i jordens innandömen under årmiljoner. När hon fört den processen till sitt slut kommer kolsyrehalten i luften att ha ökat till det dubbla. Det är inte troligt att den ökningen kommer att ha någon direkt effekt på människans hälsa, men den kommer att förorsaka en störning i jordklotets värmebalans.

Kolsyran i luften

Kolsyran i luften släpper igenom det synliga solljuset som på så sätt obehindrat når jordytan. Jorden värms upp och strålar ut överskottsvärmet i form av värmestrålning, infraröd strålning. Men de infraröda strålarna släpper kolsyran inte obehindrat igenom utan en hel del av dem absorberas. Då värms luften upp av den infångade "mörka" strålningen. Detta skeende har i facklitteraturen döpts till "växthuseffekten", eftersom kolsyran fungerar på samma sätt som glaset i ett växthus som släpper in synligt ljus men inte släpper ut värmestrålningen. Om huvuddelen av kolsyran stannar kvar i lufthavet kan man beräkna att medeltemperaturen på jorden kommer att stiga mellan två och fyra grader. Skulle så vara fallet, så kommer de områden av jorden som redan nu är halvtorra (Indien och öst-Afrika t. ex.) bli än torrare.

Lufthavet kloak

Mot detta står småpartiklarna som hindrar solljuset att nå jordytan. Genomsnittstemperaturen på jorden har sjunkit något under de senaste decenni-

erna. Det är en alltför kort tid för att uttala sig med bestämdhet, men det är inte otroligt att temperatursänkningen beror på den enorma mängd småpartiklar som nu grumlar lufthavet. De större amerikanska städerna t. ex. producerar var för sig mellan 5.000 och 25.000 ton partiklar per dag. I sanning, lufthavet är den billiga kloak vi andas in.

Ånga blir regn

Det vatten som driver in över kontinenterna som osynlig ånga faller ner som regn eller snö ur molnen. För att en regndroppe eller en snöflinga skall bildas ur ångan fordras det en partikel som ångan kan avsätta sig på, en kondensationskärna. Innan människan uppträdde på scenen som luftsmutsare, förekom det naturligtvis partiklar i atmosfären som kunde kondensera ånga. Tall- och granskog dunstar ut stora mängder terpenener som fungerar som ångsamlare. Små jordpartiklar, bakterier, sporer, inorkat salt från vågskum, alla kan fungera som molnbildare.

Vissa arter partiklar är effektivare än andra i detta hänseende. När man försöker få regn att falla ut ur atmosfärens ånga, använder de moderna regnmakarna sig ofta av silversalter, t. ex. silverjodid. Det har nu visat sig att den

effektivaste regnmakaren inte är silverjodid utan blyjodid. Det betyder att avgaserna från bilarna spelar en avgörande roll i regn- och snöbildningen.

Bly i bensinen

En bil som går på tomgång i fem sekunder bildar med sina 60—100 liter avgaser ungefär 100.000.000 (hundra miljoner) potentiella kondensationskärnor av bly. När detta bly kommer i beröring med jod, bildas den effektiva regnutfällande substansen. Jod finns alltid i små mängder i atmosfären. Det kommer från havet, ångas ut av växter, och emanerar från våra industrier. Jod slipper också ut i atmosfären med avgaserna från olja och i utflödet från atomreaktorer.

Genom att blanda bly i bensinen har vi skapat omständigheter som antagligen tvingar regn att falla ut tidigare än det annars skulle ha gjort. Man kan då vänta sig att det inre av kontinenterna får mindre regn än det annars skulle ha fått, med klimatändringar som följd. Man kan säga att blyet i luften gjort systemet ånga—luft mindre stabilt.

Bly tillsätts till bensen för att motorn skall få mindre benägenhet att knacka, men det är inte en nödvändig tillsats. Det är inte heller nödvändigt att genomsnittsinnevärdet i världens jättstäderna skall behöva gå omkring med blyhalter i kroppen som närmar sig de förgiftande, lika litet som det är nödvändigt att vi skall få i oss bly med grönsaker som odlas längs de stora huvudlederna. Inte heller är det nödvändigt att löpa risken att mönstret för regn- och snöfall över jordytan ändras — bara för att motorerna inte skall knacka.

Flygplan av alla arter ger slingor efter sig som man ofta ser breda ut sig till större molnbildningar. Molnen reflekterar bort solljuset så att vi får ett mera solfattigt klimat under flyglederna.

Luftlort sprids med vinden

Vindarna känner inga gränser, och med vindarna sprider sig luftlorten till alla världens hörn. Luftlorten är inte längre ett nationellt problem, ty den påverkar klimat och liv i alla länder. Inget land har rätt att smutsa ner något annat lands luftrum, lika litet som det har rätt att hyva sopor över grannländernas gränser. Nedlortningen försig-

går ännu helt obehärskat, trots att den kunskap och de tekniska förfaranden som behövs i kampen mot luftpollutionen redan finns. Saken är den att vi inte tycks vara villiga att betala priset. Priset måste betalas någon gång, och det blir högre ju längre vi väntar.

Bättre och billigare metoder för avgasrening kommer säkert att utvecklas. Detta tycks för många vara en ursäkt för att inte vidta några åtgärder nu. "I avvaktan på framtida utveckling" heter den högtidliga kommittéfrasen som hejdar installationen av effektiva avgasrenare. Den låter klok och förståndig men döljer endast tankelättja och ovilja att göra en insats.

Allmänheten reagerar säkerligen inte mot den ökande korrosionen på maskiner som städernas luftlort förorsakar, men det borde industrimännen göra. Likaså reagerar den kanske inte förrän dess hälsa påtagligt och svårt råkat i fara. En ökande trötthet förorsakad av bly- och koloxidförgiftning märks kanske inte tillräckligt, men dramatiska händelser som smogen i London (1952) och i New York (nov. 1966) som bevisligen tog livet av stora grupper människor, gav en viss reaktion i form av förbättrad lagstiftning, men det räcker inte. Ätminstone ledarna i samhälle och industri måste bli medvetna om de risker vi alla löper att smygande förgiftas.

Bullret

Ett av de senaste tillskotten till de allvarliga luftföroreningarna är bullret. Redan nu är bullret i städerna outhärdligt för många. Under semestern kan de dock fly till tysta platser ute på landet. Får konstruktörerna av de nya överljudsplanen sin vilja fram, kommer de inte att finna ro på landsbygden heller, ty de outhärdliga bullermattorna kommer att lägga sig som grova nät över industriländerna, med få hål mellan maskinerna.

Det är inte bara människorna som kommer att skadas till nerverna och därmed till hälsan, utan det är alla djur som har öron att höra med. Är det kanske meningen att endast de döva skall få överleva i den moderna teknikens namn, vilket så småningom blir den darwinistiska konsekvensen. En ljudbang från överljudsplan kan slå ihjäl djuren på en minkfarm, bullret från ett vanligt enmotorigt flygplan kan utrota djur som flamingos i Karibiska havets övärld. Vad skall då inte den utdragna explosionen från överljudsplan förorsaka?

Forskare vid universitetet i South Dakota har visat att råttor och kaniner får förstörade hjärtkamrar, mindre binjurar, njurar och äggstockar och lägre kroppsvikt när de utsätts för relativt starkt

ljud under sex minuter per timme i tre veckor. Ljudstyrkan var 83 decibel som ligger hundra gånger lägre än den ljudstyrka de flesta av oss blir utsatta för om överljudsplanen kommer i reguljär trafik. Djuren visade inte några tecken på att "vänja sig" vid ljudet. Vid försöken använde man sig av många olika arter ljud, från buller till rena toner av olika våglängder.

Bullermattor över haven grymt resonemang

Som en kompromiss har man föreslagit att överljudsplanen endast skulle få lägga sina bullermattor över de öppna haven. Det är ett grymt resonemang eftersom det finns människor även på haven. Det som kommer att hända när överljudsplan passerar fågelbergen i Atlanten under häckningstid är en katastrof; sjöfågelstammen kommer att decimeras. Balansen i djurvärlden rubbas då på ett oöverskådligt sätt, så pass oöverskådligt att det blir svårt att föra processer mot de stora flygbolagen.

Och detta skall få ske bara för att ett fåtal individer skall komma några timmar tidigare till sina sammanträden, en tidsvinst som de till stor del i alla fall förlorar på vägen till och från flygplatser, belägna mycket långt från tätorterna, eftersom människorna där i längden inte kommer att tolerera än högre toppar ovanför den vanliga bullernivån.

Överljudsplan borde förbjudas

Ett internationellt förbud mot överljudsplanen är på sin plats. Kan det inte genomdrivas, bör vi här i Sverige förbjuda dem över vår land- och havsyta. Tystnaden i Sverige kan bli ett förnämligt argument i framtidens turistrekam.

Det är inte något vägande skäl att några stora bolag och fyra större nationer grävt ner miljardbelopp i utvecklingen av överljudsplanen. De pengarna är helt enkelt felinvesterade i krigföringens och den teknologiska enfaldens namn.

Det är omöjligt att helt hejda luftpollutionen, frågan är bara hur mycket lort och buller vi skall tolerera. Onödigt buller som det från överljudsplanen och onödigt nedsmutsning som den från bly- och svaveldioxid kan undvikas. Lagar måste stiftas, eftersom det kommer att vara alltför frestande för kommun och industri att använda sig av de billiga, smutsiga oljorna och den prestige som överljudsplan tycks skänka.

Zigenare 1967

av Stig Carlson

Förtennare, hästskojare
Spåkärningar, sibyllor och livskonstnärer
kringstrykande främmande fåglar
i sina besynnerliga husvagnar
mitt i ett hav av ovilja och misstänksamhet,
brokiga storväxta kvinnor med väldiga smycken
av guld och silver
och med snuggan bolmande i käften
och ett myller av svartögda barn —
så minns jag tjugotalets äventyrare,
avhysta bort till städerna utkanter
och råtthål.

Våra mödrar varnade oss för packet
de föraktade
som hade sina hem på rullande hjul.
Men oemotståndligt drogs vi till lägret
där det alltid doftade av starka kryddor
och främmande mat
och där musiken och vänligheten och dansen
hade sina särpräglade kulörer.

"Du svarte zigenare — — —" världstangon,
Singoalla-livet i bakperspektiv
i zigenarromantikens falska slöjor,
det var vad vi upplevde som sanning i lögnen.
Men aldrig såg vi den bistra dagsverkligheten
kölden och snålblåsten kring husvagnarna
föraktet och utsattheten.

Var är du nu då, svenskhemiska folkansvar!
I sextitalets välfärdssvullnande Sverige
är det inte längre fråga om ett kanske, någon gång
men om ett stort öppet ja
till systrar och bröder som inte behöver böna om hjälp
men som kräver sin medborgarrätt
som en gång den utsvultne proletären!

Vårt behov av service

I nr 2 1967 hade vi en del synpunkter på servicefrågan. Bl. a. berättade vi om den forskning kring serviceproblem som med statsanslag pågår under ledning av professor Carin Boalt i Lund sedan början av detta år.

Vid årets riksdag togs servicefrågan upp av tre olika motionärer.

Fru Nettelbrandt (fp) talade om behovet av sällskaps- och fritidsutrymmen utanför den egna bostaden. Hon framhöll särskilt värdet av att ha alla servicefunktioner i omedelbar närhet till bostaden och under tak. I detta sammanhang erinrade hon om vad Danmark gjort, något som även vi framhöll i vår artikel. Fru Nettelbrandt sluta-

tade med att begära skyndsamma åtgärder varvid särskilt frågor rörande länebestämmelser bör beaktas.

Herr Lindkvist (s) framhöll särskilt att service som tidigare fanns nu håller på att försvinna: mindre butiker, hembiträden, hemhjälp, portvakt t. ex. Och han sade att det är dålig ekonomi att en förälder tvingas avstå från arbete utom hemmet i brist på service i bostadsområdet. En högt utvecklad bostadsservice — antingen den förekommer i servicehus eller i serviceområde — kommer, menade han, att bli av stor betydelse för att förverkliga kvinnans valfrihet. Han begärde utredning om möjligheterna att finansiera serviceverksamhet inom ramen för gällande bostadsfinansiering.

Herr Axel Jansson (k) påpekade att förändringen i hushållstyper och det ökade förvärvsarbetet bland kvinnorna är väsentliga skäl till att nya och växande anspråk på service måste infrias. Han krävde att bostadskomplementen som skall tillgodose behovet av service ges samma lånevillkor som själva bostadsbyggandet.

I början av april meddelade statsrådet Camilla Odhnoff att regeringen tillsatt en särskild arbetsgrupp vars första uppgift är att utarbeta en praktisk handledning till kommuner när det gäller att planera, finansiera och driva olika serviceverksamheter i bostadsområdena.

SKV mot differentiering av barnbidragen

Till Regeringen
Kanslihuset
Stockholm

Med anledning av de pressuppgifter som förebådat familjepolitiska kommitténs betänkande, vill Svenska kvinnors vänsterförbund på det allvarligaste invända mot planerna på en differentiering av de allmänna barnbidragen baserad på familjeinkomsten. Att — såsom förslaget innebär — förbättra en reform genom att beskära en annan, framstår som en synnerligen dålig lösning.

Den ursprungliga tanken bakom införandet av de allmänna barnbidragen var att samhället skulle ikläda sig ett större ekonomiskt ansvar för barnen och att alla barn därvid skulle behandlas lika oavsett föräld-

rarnas ekonomiska och sociala ställning. Även om det kan anses motiverat att från tid till annan ompröva reformers innehåll och inriktning, så anser Svenska kvinnors vänsterförbund att denna princip alltså är riktig och att den framgent bör vara riktningsgivande för samhällets stöd till barnen. Förbundet har vid upprepade tillfällen dessutom hävdats att detta stöd bör byggas ut så att det bättre svarar till de verkliga kostnaderna för barnens vård, fostran och konsumtion.

Mot planerna på en reduktion av barnbidragen för vissa inkomsttagare talar också det faktum att det — som alltid i samband med inkomstprövade reformer — kommer att uppstå orättvisa tröskelproblem. Vidare kan man anta att administrationen för de nya barnbidragen kommer att kräva betydande extrakostnader i förhållande till vad som nu är fallet.

En reduktion av barnbidraget kan också leda till att många kvinnor avstår från för-

värvsarbete därför att deras inkomst, även om den är liten, för upp den gemensamma familjeinkomsten ovanför den gräns där barnbidraget avtrappas i betydande grad eller kanske helt försvinner. En sådan utveckling skulle bidra till att försvåra jämlikhetssträvandena.

Svenska kvinnors vänsterförbund inser att effektiva åtgärder skyndsamt måste vidtagas för att utjämna klyftan mellan lågavlönade och andra mera välavlönade grupper.

Men problemet varken kan eller bör lösas med barnbidragen som regulator. Vi tillåter oss uttrycka förhoppningen att regeringen icke kommer att föra förslaget vidare till riksdagen för beslut.

Stockholm den 31 augusti 1967.

Svenska kvinnors vänsterförbund
Förbundsstyrelsen
Eva Palmaer
Ordf.

Dagbarnvård

Familjedaghem är en lösning av problemet om samhällets barntillsyn som på många sätt är otillfredsställande. De kan endast i undantagsfall vara att föredra framför daghem och fritidshem i barnstugor. Men eftersom myndigheterna börjat ett decennium för sent med att satsa på barnstugor så måste vi i denna stund vara glada om det går att öka antalet dagbarnvårdande familjer och vi måste göra allt vi kan för att denna vårdform skall bli så bra som möjligt.

Enligt den nyss framlagda utredningen finns det just nu 300.000 barn under tio års vars mödrar förvärvsarbetar mer än 15 timmar per vecka. Ytterligare 200.000 mödrar med 350.000 barn under 10 år skulle vilja ta förvärvsarbete, på heltid eller deltid, om barntillsynen kunde ordnas. 9 procent av tillsynen är för närvarande ordnad genom samhället, resten privat på olika sätt. 60.000 barn är utan tillsyn. Större delen av dessa är i skolåldern. Enligt vår mening är familjevården ganska tillfredsställande just för skolbarnen. De tyngst vägande invändningarna mot familjevården — invändningar som för övrigt ej behandlas av utredningen — gäller inte för denna grupp. Skolbarnen har ju i skolan fått det *större utrymme* och den *samvaro med jämnåriga* barn som familjevården i regel saknar möjlighet att erbjuda medan fritidshemmet ger den. För alla barn under skolåldern anser vi daghemsvården vara överlägsen. Möjligen finns det några undantag för nervösa barn men även det är ovisst.

Eftersom vi emellertid tvingas att tillsvidare tacksamt acceptera även familjevård är det mycket viktigt att denna vård förbättras så långt möjligt. Utredningen har här framlagt förslag. Man bör höja ersättningen så att den barnvårdande familjen ej så som nu sker avbryter tillsynen och tvingar barnet att

ofta byta miljö. Man bör införa en utbildning för dagbarnsvårdarna som i någon mån motsvarar t. ex. hemsamariternas. Man bör ordna informationsträffas vilka även lämpligen kan främja samarbetet mellan barnstugornas personal och dagbarnsvårdarna.

Man kan ställa sig tveksam till möjligheten av att även under dessa villkor få fram ett stort antal dagbarnsvårdare — kvinnor eller män. Troligtvis skulle det inte lyckas om det ej vore så att den dolda arbetslöshet som finns bland hemmafruarna framför allt i

Norrland funnes att räkna med som en faktor av betydelse. En möjlighet till förvärvsarbete!

Säkert är det viktigt att samtidigt bygga ut hemsamaritbeståndet så att dagbarnsvårdaren har möjlighet att få en ersättare vid sjukdom eller vid tillfällig bortovaro av annan orsak.

A. A.

Samhällets barntillsyn — barnstugor och familjedaghem. Förslag av familjedaghemsutredningen. Statens offentliga utredningar 1967:39. Socialdepartementet. Stockholm 1967. 154 sid. Pris 8 kr.

FRAMTIDENS MATLAGNING i skola och barnstuga

Det var en solig tisdagsmorgon i september 1967. Utanför ungdomsgården satt skolelever i skilda åldrar och väntade på att den provisoriska skolfrukostserveringen skulle öppna.

Inne i samlingsalen arbetade personalen med skolmåltiden. I salens bakre del fanns en fem meter lång disk som till största delen bestod av en elektronisk tunnelugn för uppvärmning av de djupfrysta portionsförpackningarna. Vid den ena ändan på disken stod en ställning med prydliga vita platta kartonger. Varje kartong innehöll en portion. Denna tisdag var det hälleflundra med smörsås och morötter och ärter. På disken ovanpå tunnelugnen stod som vid en vanlig självservering: brickor i högar, hållare med gafflar, knivar och sugrör, hårt bröd i travar, smörpaket i portionsförpackningar, pappersservietter och högar med papperstallrikar och vid diskens andra ända ställningar med mjölk i tredjedelsliters tetraförpackningar.

Bakom disken höll man på att stoppa in dagens portionspaket i tunnelugnens ena ända och efter 2 minuter kom paketen ut i ugnens andra ända — nu alldeles heta. En bricka staplades full med paket och rykande het potatis som kokats på kokpallar innanför samlingsalen lades upp på en karott — och tillsammans med smör och bröd bar man iväg med brickan till lärarnas matsal i någon annan del av ungdomsgården.

En vagn kom inrullande med en jättegryta varm potatis som placerades i disken efter tunnelugnens slut.

För övrigt var hela salen fylld med långbord och på estraden stod också bord för alla hungriga skolbarn. Ett av borden på estraden var avsett för lärare.

Så började barnen strömma in, prydligt i kö och passera utefter disken. En kniv, gaffel, några sugrör, några bitar

hårt bröd, ett smörpaket låg snart på vars och ens bricka. Men sen blev det olika, för alla gillade tydligen inte fisk. Men det var nog dumt av dem, för grönsakerna kunde ju ha passat fint ihop med hård smörgås och mjölk. De barn som "nobbade" den fina fisken åt förstas mer smörgås och drack två tetrar mjölk.

De som tog fiskkartongen fick en papperstallrik och den snälla vitrockade hemmafrun bakom disken frågade hur många potatisar som var och en som passerade ville ha. Sist tog man sin mjölktetra och så var det bara att gå och sätta sig ensam eller med några kompisar. Och veckla upp kartongen med sitt aptitretande innehåll och låta sig väl smaka.

På mindre än 50 minuter hade 400 barn ätit sin skolfrukost. Och sen kom det 400 nya matgäster.

När man ätit färdigt tog man sin bricka och på utvägen passerade man först en korg för gafflar och en för knivar och så tre ställningar med pappersäckar där man slängde mer eller mindre tomma pappkartonger, tetrar, smörpapper, sugrör och pappersservietter. Och sist på en vagn ställde man sin bricka.

Personalbehov

Bakom disken stod en person och stoppade in kartonger i tunnelugnen och i andra ändan stod en person och tog ut paketen och sist var det en tredje person som la upp önskat antal potatis på den lilla papperstallriken.

De äldre skoleleverna klarar inplockningen och utplockningen av kartonger själva och så småningom lär sig nog även nybörjarna hur man skall göra.

Bakom kulisserna har man gjort provisoriska arrangemang för kokning av potatis. I samma utrymme stod alla frysskåp och kylskåp som behövs för den djupfrysta maten. Ett dygn före tar man ut alla portionspaket ur frysskåpet och placerar dem i kylskåpet så att de blir lagom upptina innan de nästa dag skall stoppas in i elektronugnen.

I ett diskrum diskade man besticken. Men längre fram kommer man nog att använda engångsbestick. Experiment med lämpliga bestick pågår. Då spar man in ytterligare arbetskraft.

Under måltiden gick det en lärare omkring och såg till att det var ordning och reda vid borden. Och vaktmästaren rättade vänligt de elever som

kom mot strömmen vid avfallssäckarna. Tack vare den fina akustiken i samlingsalen var det inte alls bullrigt trots alla matgästerna och hela stämningen var trivsamt och vänligt.

Omväxlande matsedel

Matsedeln behöver inte bli enformig med den djupfrysta färdiglagade maten. Det finns så mycket att välja på bland sortimentet från de tre stora företag som konkurrerar i branschen.

Firmorna lagar aldrig i förråd så rättarna är alltid färska. De paket som blivit över efter en skolmåltid — man måste ju alltid ta till något i överkant eftersom man inte vet precis hur många elever som kommer varje dag — kan man lägga tillbaka i kylskåpet (inte i frysskåpet) och förvara där i två, tre dagar och använda att dryga ut en annan dags måltid med.

I barnstugan

Portionsförpackningar passar utmärkt i skolor. Men om man vill utvidga denna form av matservering att omfatta även andra grupper, t. ex. barn i barnstugor — daghem och fritidshem — så finns det en annan typ av förpackningar som passar bättre där, det vill säga kartonger med sex eller tio portioner, beroende på maträtten ifråga.

Då får man fisk eller kött eller grönsaker var för sig.

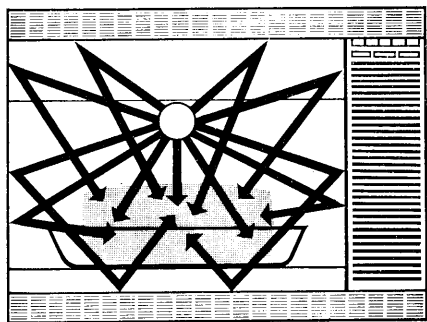
För institutioner som barnstugor använder man enklare ugnar än tunnelugnar. Göteborg har redan prövat denna form av matlagning med gott resultat. Man behöver förstås fortfarande en spis för att koka potatis, göra en del stuvningar och såser och koka soppor och gröt och välling osv. Men man kan förenkla matlagningen avsevärt och nedbringa kostnaderna för personal i köket. Det behövs inte längre en kokerska utan man kan klara sig med mindre dyrbar arbetskraft.

Hur blir det för barnen som aldrig får gå ut i köket och se orensad strömning bli strömmingsflundra eller finaste strömmingslåda? Ja, man kan mångfaldiga exemplen. Se en morot bli riven till sallad.

Ju mer man rationaliserar i centralköket desto viktigare blir det att man lär forskollärarna att verkligen använda lekköken i barnstugorna. Att ta med barnen på torget, i hallen eller snabbköpet och köpa litet av säsongens matvaror som barnen sedan kan få vara med om att laga till i sitt eget lekkök i barnstugan.

Man måste nog trots allt inte tappa kontakten med naturens råvaror, hur skall man annars klara sig på fritiden med mattillredningen vid utflykter i skog och till sjöss. Och fritid är det som man kommer att få mer och mer av i framtiden.

Hillevi Svedberg

I Huskvarna elektronugn alstras värmen direkt i maten. Elektromagnetiska vågor tränger in i maten dels från ett sändarrör dels genom reflexer via ugnens väggar. Hela portionen upphettas alltigenom men förpackningar uppvärms inte.

(Foto: Beata Bergström)

Terminstart vid barnteatern

— Hösttermin, ja det heter så också inom barnteatern. Lite skolmässigt trots att man som 7-åring eller 17-åring kommer hit alldeles frivilligt av pura glädjen att göra teatern tillsammans med likasinnade.

Hösttermin alltså, trots solmogna, himmelsblåa dagar och spännande nya högervägar att cykla eller mopeda på, så kommer dom tillbaka — unga människor som blivit mycket äldre under sommarlovet, vuxit in i kort-korta kjolmodet och i målbrottet, rösterna ned flera tonsteg. Personligheter i nya roller och nya kostymer.

— Hörnu fröken, va ska vi göra med oss?

Den gamla pjäsen sitter trångt. Askungereplikerna klämmer om hjärnan och Kalle Blomqvist skaver kring hjärtrakten. Sjörovarkaptenens svarta ögonlapp duger inte som "tuff" symbol för den som dagligen noterar vrångheter att kämpa mot:

— På riktigt alltså, man har väl ögon att se me!

Så där sitter vi tillsammans och letar i världsdramatiken och fast mycket känns yvigt och utstuderat så har vi inte så tokigt. Provar en bit här, en där: Hamlet, Godot, Stora smällen... Och när vi storknar river vi på måfå remsor ur morgontidningarnas vardagsdramer. T. ex. "tandprot. lagas medan Ni väntar. Ev. kv." eller "2 friska Sthlmspoj. önsk. bek. m. 2 gl. landsortstöser..." eller "arg markägare hotade orienterare" eller "om Du visste vad BocyDo kommer att göra för Dig, prova får Du se"!

Och man får se — vår lilla scen tillhör minsann inte de kommunala skrytbyggena, den har varken tågvind eller kulissförråd, bara några enkla skärmar och en ridå som hoppar av om akterna blir för många. Ändå föreställer den världen, ibland i en skrattpiegel men skärpan är det inget fel på. Ibland blir världen en dröm, den plats för romantik man saknar.

Nyss lades scenen öde och mörk under bestämda viskningar, nu uppenbaras

i en blå strålkastarstrimma en ung man med spanskrör, hög hatt och cape över jeansen. Vilken grandezza i handkyssen när Mamsellen stiger fram i lång-långt och bahytt om Twiggysnaggen. Vilken utsökt ömhet i ögonkastet när orden snavar!

— Va farao ska man seja, kan man inte snacka som vanligt!

Och så sitter vi där igen, nystar intriger, känner efter tankar, lyssnar fram repliker. Om det blir någon pjäs? Kanske, kanske inte. Föreställning? Måste man det?

— — —

Scenen: Vår Teater Skarpnäck (i Barnavårdsnämndens regi, terminsavgift kr 2:50).

Personer: Ungdomar i 13—15-årsåldern samt en teaterledare.

Bilden ovan ur samma teaters föreställning "Fredrika" av Birgit Öhrn.

USA-soldater mot Vietnamkriget

Från Vietnams kvinnoförening har vi 19/9 1967 fått en rapport om rörelsen mot kriget bland de amerikanska soldaterna i Sydvietnam. Rapporten, som bygger på uppgifter från nyhetsbyrån Giai-phong, sänds även till tre medlemmar av WSP som varit i Vietnam. Vi citerar några brottstycken:

I januari 1967 iordningställdes ett särskilt fängelse i provinsen Bienhoa. Hit har US militärledning förpassat ca 800 protesterande soldater (G. I:s) från olika stridsområden...

Många US-soldater som vägrat delta i en räd eller begärt att bli hem-sända har utsatts för brutal behandling av sina chefer. Sex soldater vid Lai-khe-basen som vägrat gå upp i en helikopter för ett "svep" över Ben-cat-området, placerades hängande under helikoptern. Den flögs sedan runt och runt. När den landat var de döda.

Chefslöjtnant Laurance Baldauf, pilot vid marinen, tog avsked från tjänsten enligt AP den 16 juni. Han skrev brev till amiraler och yrkade på att de skulle avgå hellre än genomföra ett krig som ej kan vinnas. Han är son till en pensionerad amiral och svärson till en viceamiral i tjänst.

Efter att ha straffats strängt för vägran att delta i en räd har tre soldater i Long-Hung-området begått självmord med hjälp av sina dolkar.

Två antikrigsaktioner av amerikanska soldater förekom 31/5 och 2/6 vid Rach kien-basen i provinsen Cholon. Två kompanier som fått "helilift" till ett område för att utföra en "sök- och förstör"-operation vägrade att lämna sin plan. Slutligen måste cheferna inställa räderna. Sådant har hänt upprepade gånger i Sydvietnam.

För Vietnams kvinnor och barn

— Vi blev själva glatt överraskade över att vår 1-majinsamling gav nära en tusenlapp, skriver ordf. i Piteå-Munksunds SKV-avdelning, Siri Aldrin. Det var nämligen ytterligare en humanitär insamling vid mötet och för denna väddades det från talarstolen. Särskilt glada blev vi över att fyra ungdomar kom och erbjöd sig att gå med våra bössor. (Resultatet — 965 kronor — redovisades i vår tidsnings septembernummer.)

Bland bidragsgivarna här nedan finner ni Eva Eriksson i Vällingby. Hon är 11 år och under sommarlovet som hon tillbringade nere på Bohus-Malmön ordnade hon och en lekkamrat ett litet lotteri på grejor de tiggat ihop av sina mammor. Resultatet blev 10: — kronor och på stående fot beslutade Eva att femman som var hennes andel skulle Vietnams barn ha. Tack för det, Eva!

Och så följer här redovisningen, som vittnar om att det ännu inte blivit riktig fart på insamlingen efter sommarferierna. Men vi är säkra på att vi till nästa nummer kommer att ha en lång lista över bidragsgivare. Ty Vietnams kvinnor och barn behöver vårt stöd, glöm inte det!

Transport 70.256: 45

Elin Feldt, Hisings Backa	25: —
Runo Eriksson, Johanneshov	15: —
Anonym givare	10: —
Sivert Lindberg, Kallhäll	25: —
G. A. Edison, Sundbyberg	10: —
Gustav Fröbom, Porjus	50: —
Olle Andersson, Vällingby	10: —
Yngve Svensson, Johanneshov	10: —
Emy Sjögren, Örebro	25: —
Brita Andersson, Göteborg	50: —
Inger Ståhl, Hägersten, listinsaml.	30: —
Brita Holger, Stockholm	25: —
Skåd. A. Lombard, Malmö	10: —
Arne Svensson, Kalmar	10: —
Anny Ohman, Porjus	100: —
H. Persson, Landskrona	20: —
Hjalmar Johansson, Uddevalla	200: —
Tor Gentzel, Stockholm	10: —
Ellen Holmlund, Porjus	10: —
R. Näsström, Malmberget	10: —
Elly Bettelheim, Lund	75: —
Brit Hedman, Sollentuna	25: —
Rut Engvall, Avesta, listinsaml.	24: —
Sonja Beckman, Bromma	10: —
Ina Eriksson, Vällingby, listinsaml.	30: —
Eva Eriksson, Vällingby	5: —
Anonym givare	10: —
Gm Mia Emsheimer, Stlm, bössin.	230: —
H. Persson, Landskrona	10: —
Kumla komm. arb.kommun	200: —

Summa kronor 71.530: 45

Hiroshimas skörd

av Edita Morris

VII

Vad det här lilla toalettbordet med den rynkade nylonduken är nätt! Jag ligger på knä framför Keikos spegel, öppnar hennes rosafärgade burkar och luktar på parfymer i en flaska som ser ut som en dam med smidig midja. Sam skrattade när jag berättade för honom att jag aldrig sminkat mig. Nåja, eftersom jag är här kan jag väl ta tjuren vid hornen. Medan jag masserar ansiktet med Körsbärskräm, tänker jag på vår utflykt igår, Sams och min. Jag tycker om att erinra mig, steg för steg, timme för timme, vad jag gjort dagen förut. (Oj, var det klockan som slog? **Sju?** Jag måste skynda mig, annars kommer jag för sent till vårt möte i staden.)

Ja, promenaden igår. Sam var min ciceron för Tokyo är verkligen hans stad mer än min. Han hade inte glömt en enda service från sitt första besök här, och han ville visa mig allt. Ack, om vi hade hållit oss till att leka turister i stället för att börja tala om hjärtangelägenheter! Det var medan jag matade kejsarens svanor i hans park som vi började tala om mina armband. Ting-ting, sjöng de när jag kastade de små brödsmulorna.

"Du skulle inte ha gett mig en sån fin present," sade jag till Sam, men han bara skrattade. "Smörja, ren smörja!" log han. "Men skräp blir juveler när Yuka bär det."

Mina kinder hettar. Har jag masserat dem för hårt med krämen? Nej, jag rodnar vid minnet av Sams ord. Är detta utlänningens sätt att säga mig – något mer? Jag blev så förvirrad av hans komplimang att jag utbrast: "Det är underbart att du förstod! Armband! Tack – för att du förstod, Sam..."

Himlar – skjutdörren! Jag har glömt att dra för den, och krabbförsäljaren som går förbi stirrar på mitt ansikte, som är täckt med skönhetskräm. Jag sträcker ut handen för att dra till skjutdörren, men så tvekar jag. Detta är ju **Tokyo!** Att visa sig blyg är att vara en lantlolla, och dessutom tycks den ärade krabbförsäljaren vara en trevlig herre. Han gör en komisk grimas, och när han håller upp en sprattlande krabba gör jag – just vad jag bör göra. Jag skriker till. Precis vad krabbförsäljaren hoppades! Vi utbyter ett glatt leende innan han

traskar vidare och sjunger, "Levande krabb-or! Levande krabb-or!"

Var var jag i tankarna? Ah ja, jag matade svanorna i vår monarks park, och tackade Sam för armbanden som skulle dölja mina fula keloidär.

"Raring, du är alldeles för känslig angående de där små bombärren," hade Sam sagt till mig. "Några struntarmband döljer dem. Nej, det är inte ärren på din arm utan ärren i ditt inre som är betydelsefulla, Yuka. Varje ärr på en människas kropp har sin motsvarighet i hennes inre – samma utseende, samma storlek och form. Och de där själsliga ärren tycks aldrig läkas. Det måste finnas hundratusen ärriga själar i Hiroshima."

Sam hoppade upp från bänken. (Ah, han är så obehärskad, amerikanen! Min lille son kan dölja sina känslor bättre än denna länge man.) Medan jag travade efter honom, rasade han över "trycka-på-enknapp-generaler", som fortfarande talar i miljondödstermer.

"Jag undrar om de räknar psykiska förluster i döda och sårade också," sade amerikanen. "Så många miljoner själsligen döda – så många miljoner moraliskt sargade. Gud – liksom om det skulle hejda dem!"

Sam körde fingrarna genom håret. Härstråna stod på ända. Plötsligt visste jag att jag skulle få en chock.

"Men **jag** är just den rätte att tala om att hejda någon!" ropade han bittert. "Det är bäst att jag talar om det för dig nu – jag har försökt göra det ända sen jag kom, Yuka. Faktum är att jag varit feg nog att dra mig ur fredskampen. Ja, jag gav tappt när svårigheterna började."

Stopp, tankar! Jag vill inte komma ihåg mer. Fort litet puder över Keikos kräm, och en smula skärt smink. (Nej, Sam sade att han avskyr rött på läpparna. Så jag skall bara låna hennes penna och göra mina ögonbryn litet mörkare.) Ah, en sådan elak man, den där universitetsrektorn, som sade åt Sam att han måste uppföra sig försiktigare om han ville få sitt stipendium! Inga mer sittstreck, inga mer demonstrationer, sade rektorn. Som om, ropade Sam med gnistrande ögon – som om man kan bära sig "försiktigt" åt när man försöker förhindra atomkrig.

"Jag har svikit dig, Yuka!" stormade han. "Jag har svikit Fumio fastän jag lovade honom att kämpa för fred. Jag är ett kräk som kompromissar. Jag är en feg kruka!" ropade amerikanen, och skyndade sig genom vår kejsares eleganta park. Han tog ett steg på tre av mina. Mitt hjärta var tungt – kanske var det skälet till att mina fötter kändes blytunga i mina lätta sandaler.

Ah, var är Maedas gröna solfjäder? Var är min handväska med adressen till baren? Det skall bli skönt att komma i väg härifrån, i väg från mina tankar och min känsla av min egen otillräcklighet. För vad har **jag** gjort för freden under dessa år? Ingenting! Liksom Sam har jag svikit Fumio och låtit mitt personliga liv ta överhanden. Men det gör ju flertalet kvinnor, försöker jag att övertala mig själv. Det gör inte saken bättre! (Ah, tack och lov, där är min väska – och adressen.) Så sorgligt allt är! Sorgligt att vi har svikit Fumio! Än värre att vi svikit oss själva.

* * *

"Ptro!" ropar Sam, "Ptro!"

Vi har varit på så många barer att hans "ptro" får mig att fnissa eftersom han talar till människor och inte till hästar. Jag sväljer mitt skratt, och bugar mig för det unga paret som stötte ihop med oss när de kom ut ur den lilla baren. De är så förblindade av kärlek att de inte kan se vart de går, men lyckas stamma ursäkter för att de råkat trampa på amerikanens långa fötter. Ack, de ser hänryckta ut! Kärleken har utplånat deras ansiktsuttryck så att dragen ser dimmiga ut i skenet från de gungande papperslyktorna. Endast läpparna lyser röda medan kinderna är bleka av passion.

"Möt mig vid Yurako-cho stationen..."

Min favoritsång!

Vad jag älskar melodin som virvlar ut från den sjabbiga lilla baren. Maedas elever visslar den när de är förälskade. "Möt mig vid Yurako-cho stationen!" Det är romantiskt! Sam och jag lyssnar, och så tar den impulsiva amerikanen min arm och för mig in i det varma, mörka lilla

rummet utan att säga ett ord. (Han säger att han föredrar sådana här ställen framför rika, välupplysta barer.)

"Jag vill dansa med dig. Jag vill – hålla om dig, Yuka."

En ömtålig situation. Jag har aldrig dansat på västerländskt sätt och jag skulle kanske visa mina omsorgsfullt dolda känslor om jag stannade för länge i amerikans armarna. Jag sätter mig hastigt ned vid ett hörnbord med ett droppande ljus i en ölflaska. Jag fläktar mig med Maedas solfjäder, och tvingar mina ögon att se lugna ut.

"Det har blivit sent," mumlar jag, "Sista bussen till Keikos distrikt går vid midnatt."

Men Sam bryr sig inte om att svara. Åh, han är verkligen för okonventionell! Nå, vad gör det? För mig är han helt enkelt Sam och jag älskar allt hos honom, ända till hans tröja som krympt i tvätten och smiter åt hans kraftiga kropp. Hans ljushåriga armar spränger nästan de korta ärmarna, och hans hals är starkt solbränd. Medan Sam betraktar pojkarna och flickorna som dansar med slutna ögon och kinderna hårt tryckta mot varandra, blir hans egna ögon beslöjade. Jag känner mig också omöcknad. Hur skall jag klara detta ögonblick?

"Förlåt, Sam-san? Vad säger din klocka?"

Sam skrattar till. Ack, ingen är så impulsiv som denne amerikan. Jag måste lära mig att förstå hans växlande sinnesstämningar.

"Min klocka säger ingenting. Hur skulle den kunna göra det? Jag har sålt den. Sålt min klocka, sålt mina fisketroféer, sålt allt vad jag har för att komma till Japan. Sålt min bil också."

"Den som du tyckte så mycket om? Ruckelbilen?"

"Den ärade ruckelbilen, ja. Här ser du en miljonär, Yuka – en karl som inte äger något utom sin egen person."

"Möt mig vid Yurako-cho stationen."

Melodin igen! Jag skälver till. Jag har börjat älska den här mörka lilla baren med dess drypande ljus, dess förälskade par. De flesta av dem är fattiga studenter. Flickorna har långbyxor och hår som hänger ner på ryggen.

Där! Min amerikan har hoppat upp och med halvslutna ögon räcker han ut händerna mot mig. Åh, kära nån, jag hoppas att vi kan uppföra oss som det passar sig! Golvet är så fyllt av förälskade par att Sam och jag inte kan röra oss. Jag bara står där med hans armar omkring mig, tryckt mot hans bröst. Men plötsligen skälver jag till igen – den skälvingen förräder allt. Djupt generad rycker jag mig lös och banar mig väg, liksom drucken, tillbaka till vårt hörn. Åter viskar sångaren, "Möt mig vid Yurako-cho stationen," och hela den lilla baren darrar av passion.

"Yuka! Yuka!" mumlar Sam.

En sån svår belägenhet. Sam är en västerlänning, situationen är västerländsk, och jag vet inte hur jag ska bära mig åt. En sak är säker – Sam får inte se mitt

ansikte. Vem kan ta miste på ett uttryck av kärlek?

Han har flyttat sin stol tätt intill min, och drar bort min hand med solfjädern från mitt ansikte.

"Käraste..."

"Nej, nej, Sam. Säg ingenting."

"Yuka, jag kom till Japan utan att veta vad jag skulle finna. Brev säger ju ingenting. Men nu vet jag att du inte har ändrat dig – du är samma flicka som jag blev kär i för flera år sen. Och just nu när vi dansade – talade du om något för mig. Du känner för mig på samma sätt som jag för dig."

Jag börjar gråta bakom solfjädern. Och Sams ögon fylls av tårar, så jag ger honom min andra hand. Sam kramar den i sina varma fingrar och berättar för mig att han har älskat mig ända sedan den dag då han kom till Fumios sjukhus för att finna mig.

"Där stod du bredvid ståndet där de säljer frukt och sånt. Du såg så ensam ut, Yuka. Som ett bortkommet barn. Ditt huvud var böjt. Din hals såg ut som en brutten blomstjälk."

"Jag höll på att köpa ett äpple till Fumio."

"Jag vet. Jag ville så gärna få smeka din sorgsna nacke. Jag tror att jag aldrig önskat något så mycket," viskar Sam. Han skrattar blygt. "Och nu önskar jag fortfarande att få smeka din nacke – mer är någonting på jorden..."

Han kan inte fortsätta. Hans röst är hes. Sams ansikte är blekt – som mitt antår jag.

"Låt oss ge oss i väg, Yuke. Kan vi inte finna ett ställe där...? Åh, min älskling, jag måste vara ensam med dig!" säger Sam.

Han reser sig så plötsligt att hans knä stöter till bordet och våra vinglas välter. Himmel, vi har ju inte ens smakat på vårt vin! I vild fart rusar vi ut ur den mörka baren, och stöter ihop med ett par som just kommer in genom skjutdörren.

"O, förlåt," mumlar jag. Min hand ligger hårt tryckt i Sams, och amerikanen viskar också, "Förlåt oss, ursäkt oss." När paret stirrar på oss förstår jag att våra ansikten avslöjar oss. Till och med i det svaga ljuset från papperslyktan ovanför dörren är det uppenbart.

Så Sam och jag är lika blinda, lika bländade av vår kärlek som det förälskade paret vi stötte ihop med i samma dörr för en timme sedan? En – timme? Tänk att hela ens liv kan ändras på en liten timme!

VIII.

"Öron-nära-hals-doktorn vill ta dina tonsiller!" ropar jag. "Han gör det kostnadsfritt, Sam."

"Mina tonsiller? Mina tonsiller?"

Åh, det är inte lätt att föra en konversation när man trippar fram i en ormande kedja, arm i arm med kamraterna! Framför oss dansar en härskara av pojkar och

flickor från alla hörn av Japan. Liksom vi är de på väg till Hibuyasalen där professor Morioka skall tala. Det är jätteroligt! Jag älskar ljudet av våra knastrande facklor, jag älskar att sjunga med de andra i tåget. Våra Hiroshimasånger hörs nya när de strömmar ur tusentals varma ivriga strupar. Men öron-näsa-studenten som hänger vid min arm insisterar.

"Säg amerikanen att mitt erbjudande står fast," ber han mig. "Jag tycker om honom. Han ser ut som om han inte vore tvärsäker..."

Medicinen säger något som jag inte kan höra, och jag säger till Sam. "Han vill göra det för ingenting – bara för att han tycker om dig, Sam."

Den länge amerikanen böjer sig ner så att han kan ge studenten en liten klapp på axeln.

"Tack för det," säger han. "Hör på, Yuka, du får säga till honom att mina tonsiller är bra. Men om de nånsin inte är det så skall jag minnas hans erbjudande. Säg honom något mer – säg att jag tycker om honom också."

Min hand smyger sig in i Sams.

"Och jag tycker också om dig!"

Han kan inte höra vad jag säger, men hans hand har hört vad min hand sagt, och den svarar. Plötsligt är vi tillbaka på den mörka gatan nära baren med armarna omkring varandra som i går kväll.

Någon bakom oss ropar, "Skynda på! Skynda på!" Så vi ökar farten, och våra grannar på ömse sidor gungar framåt med oss. Sam ser på deras blossande ansikten och ropar:

"Såna stiliga människor, Yuka! Säg mig – vem är hon?" han nickar mot den unga flickan vars arm håller hans. "Och vem är mannen i chaufförmössan?"

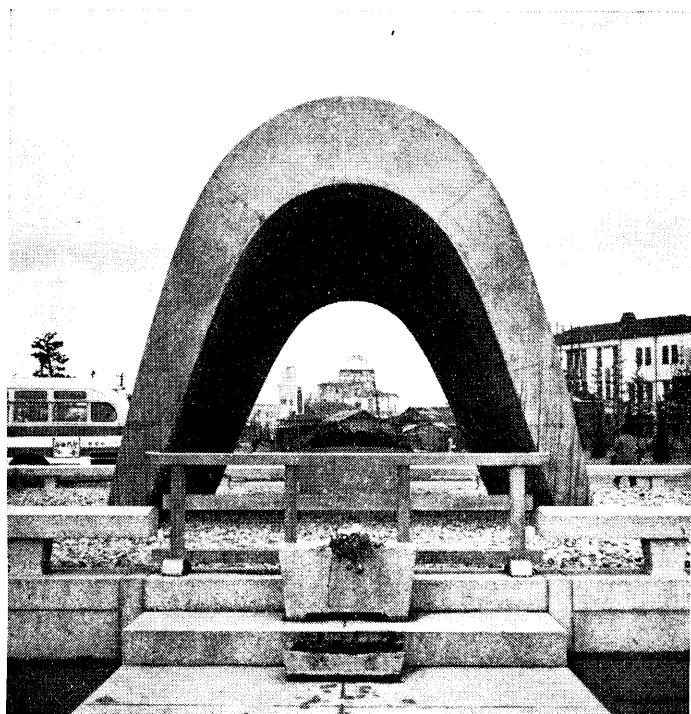
"En chaufför!"

"Och jag skådespelerska," förklarar flickan och överröstar de knastrande facklorna. "Filmar i Kyoto. Fransk typfilm – en massa i sängen. Kom och se den? Lova?"

"Jag lovar!" svarar Sam, och han skulle sagt mer, men en fabriksarbetare i vårt led gör ett tecken åt honom att knyta sin näsduk om huvudet. Nästan alla har en huvudduk med någon organisations märke.

"Till vilken fredsgrupp i USA hör främlingen?" frågar hon, och jag översätter för Sam. När han ser bort förstår jag att han känner sig förtvivlad att han inte arbetar för någon grupp. Det är jag med! Jag skäms över mig själv! Plötsligt undviker Sam och jag att se på varandra, för vi vet att vi hör till dom som inte gjort sin plikt. Hur jag avundas den utmattade medicinen och den magra lilla skådespelerskan från Kyoto! De har givit av sin fritid för att gå till fots hela vägen till Tokyo! Emblemerna på deras huvuddukar säger att de slutit sig samman med miljoner andra japaner för att kämpa mot atomvapen.

Parkgrindarna! Lyckligtvis har min amerikan övervunnit sin dysterhet när vår sektion av "ormen" når parkingången. Han

tar sin näsduk ur fickan och Keikos läppstift ur min väska, och så ritar han en Picassoduva och knyter näsduken om huvudet. Våra kamrater småler gillande. Åh, Sam kan alltid få folk att hålla av honom. Min älskade Sam! Det är hans specialitet.

"Det här är verkligen ett fantastiskt fint möte", ropar han när vår rad dansar fram mot den fackelupplysta möteshallen. "Men du ser inte imponerad ut. Hur är det fatt med dig, Yuka?"

Jag vet inte vad jag skall svara. Hur kan jag tala om för Sam vad jag tänker? Medan jag fläktar mitt varma ansikte i väntan på att trafikljuset skall släppa fram vår grupp, kommer jag ihåg vad Maeda-san sagt mig. "Fredsmarscher är bra! Men nu behöver vi något nytt – säger Maeda," berättar jag för Sam. "Risken för kärnvapenkrig är större än någonsin, men –"

"Vad föreslår han då?"

Sam höjer handen och rufsar till sitt hår – den gamla gesten när han är bekymrad. Huvudduken är i vägen, och hans fingrar går illa åt den stackars läppstiftduvan. Det ser ut som om fredsduvan höll på att förblöda.

"Maeda säger att man måste **angagera sig helt och hållet**. Man måste vara redo att offra sin personliga lycka," säger jag och citerar min lärare. "Maeda tror att få människor har gjort detta yttersta offer som kan leda till en värld utan krig..."

Här ger jag upp. Bruset av sången har stigit till ett sådant dån att Sam inte kan höra mig. På översta trappsteget till Hibuyasalen får jag syn på en välkänd gestalt.

"Min professor, Sam!" ropar jag, "Morioka-san. Han med de tjocka glasögonen."

Men vid detta laget är Sam upptagen av att byta visitkort med medicinaren och andra i raden. Vad han ser lycklig ut! Min

unge amerikan tycker om att vara omgiven av en massa vänliga människor. I kväll kommer han att lägga dessa visitkort till de dussin som han redan samlat från nya bekanskap – eller helt enkelt från folk på gatan som han frågat om vägen. Och han har lovat alla att skriva till dem från Los Angeles.

Himmel, nu blir det stopp igen! Det är förargligt eftersom vi är nästan framme vid salen. I fackelskenet kan jag urskilja Moriokas spända ansiktsuttryck. Han är så västerniserad! Han borde försöka verka glad eftersom han är så dödligt bekymrad över mänsklighetens dilemma och fruktansvärt orolig över Tansos öde. Men hans rynkade panna ser ut som sprucket pergament.

"Tänker du på professorn och hans son igen?"

Sam måste ha följt min blick." Raring, du tänker för mycket på andras bekymmer – det har du alltid gjort. Tanso oroar dig väldigt, gör han inte?"

"Oroar?" skrattar jag. Jag försöker att få min röst att låta helt ytlig därför att Morioka har visat sin sorg så opassande öppet. "Jag oroar mig aldrig, Sam. Aldrig!"

(Åh, mitt invärtes ansikte, gömt bakom min artighet, så väl att ingen kan se dig! Alla människor har ett invärtes ansikte, och mitt är en massa rynkor. Tanso bär ansvar för många av dem. Ack, min stackars pinade Tanso!)

"Hej! Nu rör vi på oss! Vakna upp, flicka, ropar Sam, och jag märker att vår grupp börjat korsa gatan. De sjunger igen en av våra Hiroshimasånger och Sam gnolar melodin. Att vi har alla dessa gemensamma minnen kommer mig att känna mig så nära honom.

"Fu-ro-sa-to de,

"Ma-ta ao"

Vi sjunger medan vår grupp tränger sig fram genom vimlet i trappan. Ah! Morioka-san skickar mig ett leende som försvinner när hans blick faller på min amerikanske följeslagare. (Professorn tänker säkert att amerikanen är en "rival" till Tanso. Stackars Morioka! Han försöker fortfarande tro att hans son kan finna lycka som vilken annan människa som helst. Sam hälsar vördnadsfullt på honom, och professorn småler tillbaka med kylig artighet.

"Den unge amerikanske kärnfysikern? Säg honom att jag är glad att se honom här," säger han, och Sam rodnar av glädje när jag översätter. Han har stor respekt för Morioka, vars namn är berömt även i Amerika.

Men nu har sången brutit ut igen, och den är så dånande att Hibuyasalen darrar. Jag kan gott tro att över en miljon människor demonstrerar för fred i vårt land i kväll. Professorn och de andra japanska delegaterna på trappan stämmer in i sången:

'Fader – ej mer,

'Broder – ej mer,

'Vänner – ej mer,

'Ingen – mer.'

Det är väl att Sam inte förstår orden i vår atombombsång. För det är Hiroshima själv som ropar dessa ord från djupet av sitt sårade hjärta. Jag sväljer mina tårar när jag tänker på deras innebörd.

"Kom, Sam. **Kom!**" säger jag, och hoppas att han ingenting märkt.

Min amerikan har tagit min arm och vi skyndar mot dörren genom vilken folkmassan strömmar in i salen. Medan vi tränger oss framåt, märker jag att en man försöker göra något omöjligt – pressa sig ut ur salen. Men är det inte professor Shinohara, Moriokas fysikerkollega och vän? Jo, det är det! Men så upprörd han ser ut! Han ropar, "Var snäll och släpp fram mig! Släpp fram mig!" och vinkar människorna åt sidorna. Och så gör han ett tecken till Morioka. (Vad kan ha hänt? Är det någon av de utländska delegaterna som inte kommit? Måste programmet ändras? Jag måste få höra vad Shinohara har att säga till min professor.)

Ack! Har jag hört fel? Jag **måste** ha hört fel. Det är ett sådant sorl att man inte kan urskilja ljudet av sin egen röst. När Morioka ber sin kollega att upprepa vad han sagt, böjer jag på huvudet och anstränger mig för att uppfatta professors ord.

"Jag sade att din son har råkat i svårigheter, min vän. Kan du höra mig? Jag sade att din son... han har just knivstuckit en man till döds, Morioka-san."

Jag släpper Sams arm. Jag kämpar mig fram och försöker att närma mig Morioka, som står där utan att röra sig. Hans ansikte är en grimas av smärta. Jag bugar för honom. Jag står helt till hans tjänst i detta kritiska ögonblick. Professorn tycks som bedövd. Håller han på att svimma?

Jag börjar fläkta hans svettdränkta ansikte. Gud, så litet man förmår när en vän har fått ett dödligt slag!

"Men – det är inte möjligt," mumlar Morioka-san. "Det är en fysisk omöjlighet. Tanso kan ju inte ens hålla ett vapen i handen. Hans vante..."

"Ah, men han slet av sig vanten, ser du. Han hade druckit – mycket. Han fick tag på en kniv, tycks det. En telefonpärningning från polisen..."

"Morika-son! Morika-san!" ropar en högtalare vid dörren. "Professor Morioka, ni måste komma till podiet. Programmet skall börja. Mo-ri-o-ka-san!"

När sista stavelsen av det berömda namnet förklingat, börjar hela gatan applådera. Alla ropar **banzais** för professorn. I samma ögonblick släpper man lös en bu-kett av vita duvor som börja kretsa kring huvudet på den stora fredskampen. Ah–h, så vackra de är! Så – oskyldiga! Rena som snö flyger de högre och högre, och dalar sedan som snöflingor mot den gröna parken som vi just lämnat. Moriokas förtvivlade ögon följer duvorna när de slår sig ned i träden.

"Får jag hjälpa er, professor Morioka?" viskar jag. Jag vet inte hur jag skall uttrycka mig, men jag vill att den store man-

nen skall känna min djupa tillgivenhet. "Får jag följa er hem? Får jag – hämta en taxi, Morioka-san?" frågar jag och bugar, bugar.

Professorn vänder på huvudet. Och plötsligt blixtrar hans ögon.

"Nej! Tack, Nakamura-san," svarar han. "För jag ämnar genomleva detta." Professorn rätar på sin böjda rygg och ger skaran ett leende fullt av hopp och mod. "Det här är det svåraste jag någonsin gjort för freden," hör jag Morioka-san säga. Han går långsamt in i Hibuyasalen.

Fortsättning och slut i nästa nummer

Här kan det väl aldrig mer bli krig!

Under mottot ÖSTERSJÖN ETT FREDENS HAV samlades i somras kvinnor från alla östersjöländer samt Island och Norge i Rostock, Tyska Demokratiska Republiken, för att som Tyska demokratiska kvinnoförbundets gäster under drygt en vecka nå kontakt med livet i republiken och för att få byta åsikter och erfarenheter om hur kvinnorna i respektive länder skall kunna bidra till att trygga freden och livet. I det rikhaltiga programmet som värdlandets kvinnor lagt upp ingick besök på vetenskapliga institutioner, lantbrukskooperativ, industrier, barninstitutioner och i nya bostadsområden. Överallt hade vi möjlighet att få inblick i kvinnans ställning i produktionslivet och ta del av samhällets insatser för att lösa de problem som uppstår i hem och familj när båda familjeförsörj-

na förvärvsarbetar. Påfallande var med vilket allvar befolkningen i TDR i dag diskuterar och tar sig an den tekniska revolutionens konsekvenser, både vad det gäller landets utveckling och den enskilda människan. Den tekniska revolutionen är inte ett abstrakt begrepp som överlåtits till produktionsledare och ingenjörer. Den angår och berör alla. Kvinnan i den tekniska revolutionen var också temat i en av Kvinnoträffens många diskussionsgrupper.

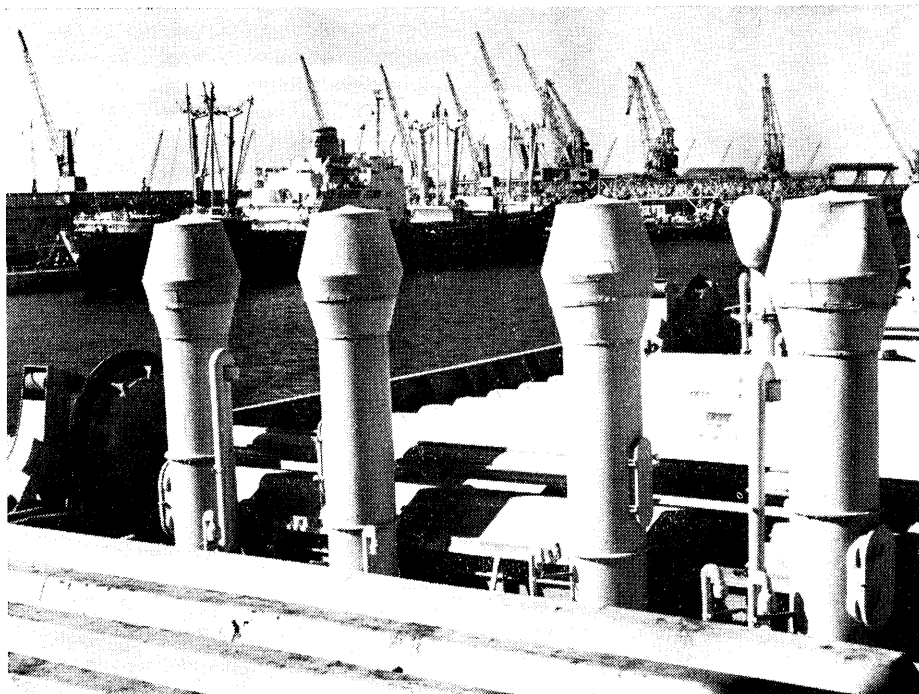
Från Sverige deltog tjugonio kvinnor, som alla är verksamma i någon politisk, kulturell eller ideell organisation. Några var valda ombud, andra observatörer. De flesta politiska åsiktsriktningar var företrädna, vilket också kom till uttryck i de många livliga och kamratliga diskussioner som uppstod inom gruppen efter exkursio-

ner och sammankomster med kvinnor från alla deltagande nationer. På en punkt tycktes alla ha nått fram till en gemensam uppfattning: regimen i Tyska Demokratiska Republiken är fast förankrad i folket och befolkningens önskan att leva i fred och grannsämja odiskutabel.

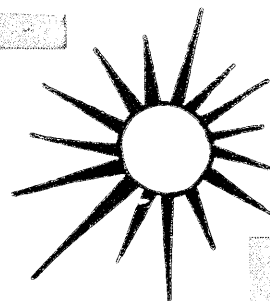
Att efter allt man sett betrakta TDR som icke existerande stat är horribelt, betonades ofta i spontana samtal utanför programmet. Likaså framhölls, att en av förutsättningarna för ökad avspänning i Europa är att den övriga världen erkänner TDR som suverän stat och godtar existensen av två tyska stater. Denna mening kommer också till uttryck i det öppna brev som Initiativkommittén för Östersjöveckans kvinnoträff antog och som vann stark anklang bland deltagarna. I brevet stöds också kravet på inkallandet av en europeisk säkerhetskonferens.

Innan det var dags för uppbrott och var och en skulle återvända till sitt land fick vi vara med om en avslutningsfest under mycket glada former. Leklust och sångglädje blandades med det vemod som alltid inställer sig när människor skall skiljas efter att i kamratlig samvaro svetsats samman. Vi hade erfarit att vi trots våra olika sätt att leva ändå har så oändligt mycket gemensamt. Den anda som genomsyrade oss under de oförglömliga dagarna i Rostock kanske bäst kan återges med Inga Flodins ord – vackra Inga från Göteborg, som sade sig vara icke politiskt engagerad och icke överens med allt som sades under Östersjöveckan. Hon sammanfattade sina upplevelser och intryck så här: Höjdpunkten i mina minnen är den stora festen när de olika nationernas kvinnor fattade varandras händer och förenade sig i en långdans genom restaurangen. Då tänkte jag – här kan det väl aldrig mer bli krig!

Solvieg Hansson

kåseriet:

Den eviga skolan

Tredje omgången skolstart har nu ägt rum. Första omgången var ens egen och syskonens, andra var barnens och deras kamraters — nu är det faktiskt barnbarnens tur.

Åtskilligt är sig likt trots alla utbasunerade förändringar.

— Jag siktar på en etta, säger visserligen Morten tankfullt och visar därmed att han inte gör någon större skillnad på grundskolans första årskurs och universitetens nybörjare. Så medvetna om studiernas vikt och betydelse var ju varken jag eller barnen förstås.

Den kloka gossen meddelar sedan morbror per telefon:

—Det är mycket intressant det här med skolan, nu lär jag mig skrivstil. Det kunde jag faktiskt inte förut. Det tycker jag är bra.

Hittills har man fått maskinskrivna opus från barnet — nu kan man väl hoppas på handskrivna hädanefter. Nutidens barn lär sig läsa och skriva på egen hand i allt större utsträckning, vilket väl beror på ivrigt serie-studerande parat med allmän vetgirighet. Denna underbara fräscha vetgirighet och kunskapstörst — dömd att förslitas av läxtraggel, upprepningar och poängtävlan.

En annan gång är stämningen dyster.

— Mormor förstår, det är svårt att gå i skolan. Det är förfärligt svårt.

— Arma, älskade barn, är det svårt? (För dig, tänker mormor förfärad, som vet så gräsligt mycket.) Vad är det som är så besvärligt?

— Det är bespisningen.

— Men du äter ju allting. (Lyckliga daghemsbarn, muttrar mormor för sig själv och tänker på mamma Lisbeth som strängt taget bara åt russin och bananer.)

— Det är inte maten, det är skolgården.

Nu begriper mormor ingenting, men ack, det är den gamla visan. Nybörjarna har råkat få vänta på maten, och då har fröken tyckt att de kunde vara på skolgården i det vackra vädret. Väl där har de råkat ut för äldre årskursers hårdhanta hantering. Obegripligt tycker Morten förtvivlad. Han är själv van att vara stor, men på dagis är man snäll mot småbarnen — lillebror Micke. Snäll och tålig även när de kluddar på ens teckningar. Men på skolgården råder djungelns lag generation efter generation.

Skolböckerna är nya och fina

och tillhandahålls som bekant gratis. Mycket arbete och stora kostnader kan man förmoda läggs ned på att få dem både vackra och slitstarka. På innerpärmarna finns ofta en hel del kunskap att hämta. Men ack, alltjämt skall denna härlighet av trötta mödrar överklädas med färggrant papper, helst så omsorgsfullt att texten på insidan blir övertäckt. Jag ser min egen milda mamma för min inre syn klistrande och — nästan svärande.

I dagspressen påtalas denna besynnerlighet år ut och år in av evigt protesterande mödrar — som givetvis dock klistrar pappersomslag, inköper pulpetpapper och märker gymnastikpåsar — allt för barnens bästa.

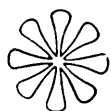
Från kristendomsundervisningen kommer uppfriskande rapporter. Fröken förklarar innebörden av Trygga räkan:

— Det känns tryggt att lita på Gud — om man nu tror på Gud, säger hon sanningsenligt.

— Men det gör inte vi, förklarar hela klassen glatt.

— Fast tänk, mormor, Mikael säger att han tror på Gud i alla fall, det är väl konstigt, säger Morten, som fått ännu något att fundera på.

Tisbe

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB

Borås — Telefon 033/117030

* rätt adress för trycksaksbeställare

... har stora resurser

... får större resurser

... ger förmånliga priser

Vietnam dagen

21 oktober

Deltag i

demonstration med samling i
Humlegården kl 13.30 och av-
marsch till Vasaparken där ett
möte skall äga rum.

Deltag även i

möte i Borgarskolan kl 19.30
samma dag.

PÄLSAR på 20-KONTO *

TILL KONTANTPRISER UTAN RÄNTOR

* betala 20 % i handpenning och resterande på 20
månadsbetalningar.

Se säsongens vackra pälsar i vår specialbutik!

Carlboms PÄLS

Karlbergsvägen 46. Tel. 34 04 90 vx
(intill "Pricken" vår butik för ungt dammode)

Måndags- och fredagsöppet till 19
T-bana till S:t Eriksplan, uppg. Torsgatan.